

УДК 338.2(477)

РИЗИКИ І ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ У 2015-2016 РР. ТА МЕХАНІЗМИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Сігова Х.В.¹

Постановка проблеми. Подолання економічної кризи в Україні в умовах зовнішньої агресії з боку РФ є одним з пріоритетів політики забезпечення економічної безпеки держави. Зовнішня агресія проти України критично погіршила динаміку соціально-економічного розвитку, що посилює макроекономічні дисбаланси та погіршило коротко- та середньострокові перспективи економічного росту.

Суттєві погіршення прогнозів економічного розвитку України міжнародними організаціями, вітчизняними урядовими та громадськими установами, свідчить про високу ймовірність реалізації загроз економічній безпеці, визначених у ключових програмних документах.

Аналіз актуальних досліджень. Різні аспекти економічної безпеки України, в тому числі зовнішньоекономічні, досліджувалися багатьма вітчизняними вченими. Серед них варто відзначити таких як Я. Базилук, В. Геєць, В. Горбулін, Я. Жаліло, Ю. Пахомов, С. Пирожков та ін.

Метою статті є дослідження ризиків та загроз економічній безпеці України та механізми їх мінімізації.

Виклад основного матеріалу. Ключовими ризиками економічної безпеки слід визначити:

- критичне гальмування економічного розвитку України та погіршення основних макроекономічних показників (макроекономічне розбалансування за головними показниками);
- згортання промислового виробництва;
- зниження економічної активності, насамперед інвестиційної;
- погіршення добробуту населення (домогосподарств) та зростання рівня безробіття;
- посилення боргового тиску, насамперед, у державному секторі;
- підвищення тінізації економічної діяльності.

На сьогодні існують наступні тенденції у фінансово-економічній сфері України: прискорення падіння реального ВВП починаючи з другої половини 2012 року, яке за підсумками I кв. 2015 р. досягло вже -17,2% у річному вимірі, відображає системний та структурний характер кризи, в якій перебуває національна економіка. Найвищі темпи падіння реального ВВП у I кв. 2015р. фіксуються у будівництві (-35,3 %), добувній промисловості (-29,4 %), переробній промисловості (-25,6 %), оптовій та роздрібній торгівлі (-24,8%).

Скорочення реальних обсягів експорту товарів і послуг триває ще з III кв. 2011 р., водночас у I кв. 2015 р. воно прискорилося і склало 4 26,2 %.

Набула тотального характеру збитковість економічної діяльності. За підсумками 2014 р. великими та середніми підприємствами в цілому по економіці отримано 517,4 млрд грн збитків, а за підсумками I кв. 2015р. – 385,9 млрд грн (74,6% від річного обсягу за 2014р.). Якщо у 2014 р. баланс збитків підприємств досяг за обсягами третини ВВП країни (33,0 %), то у I кв. 2015 р. їх обсяг перевищив ВВП (105,0 %). Найбільші обсяги збитків отримано у промисловості (161,4 млрд грн у 2014р. та 150,4 млрд грн – у I кв. 2015р.), оптовій та роздрібній торгівлі (129,2 млрд грн та 75,4 млрд грн відповідно), операціях з нерухомим

¹ студ. Кіровоградський національний технічний університет

Науковий керівник: Заярнюк О.В., канд. екон. наук, доц. Кіровоградський національний технічний університет

майном (99,6 млрд грн та 42,6 млрд грн відповідно), професійній, науковій та технічній діяльності (98,0 млрд грн та 29,2 млрд грн відповідно). Підприємства сфери фінансовій діяльності у 2014р. отримали в цілому прибуток до оподаткування у обсязі 36 млрд грн, а за підсумками I кв. 2015 р. збиток обсягом 45,5 млрд грн.

Загалом у 2015 р. на сектор безпеки буде спрямовано понад 80 млрд грн (проти 55,8 млрд грн у 2014 р.). Ці видатки становитимуть майже 16,0 % загальних видатків бюджету України та близько 5,0% ВВП України. Попри те що ці ресурси спрямовуватимуться не лише для стримування поточних загроз, а й для розвитку оборонного виробництва, зберігається небезпека поглиблення дисбалансу співвідношення військового та цивільного секторів економіки [1].

Основними рисами сучасного економічного становища України є:

1. Значна заборгованість держави, окремих галузей і підприємств зарубіжним країнам;
2. Відставання сектору економіки, який виробляє товари, від сектору економіки, який їх споживає;
3. Паливно-енергетична залежність від Росії;
4. Надмірний контроль економіки з боку українського уряду, що має ефект придушення того її сектору, що виробляє товар;
5. Криміналізація стосунків між державними установами і бізнесом, розподілення між кланами найприбутковіших секторів економіки України;
6. “Відірваність” України від світової економіки [2].

Багатомірність сучасної кризи в Україні свідчить про те, що глибина падіння вітчизняної економіки значно перевищує аналогічні показники більшості країн світу. Це пояснюється диспропорційністю функціонування національної економіки, загостренням довготермінових системних протиріч:

- компенсацією надлишкового споживчого попиту стійким негативним сальдо торговельного балансу;
- залежністю низько технологічного експорту від кон’юнктури світового ринку;
- неефективністю фінансової системи і зростанням зовнішнього боргу.

Висновки. Проведений аналіз демонструє, що специфіка національної економічної кризи визначається не лише впливом світової, а й структурними дисбалансами, нерозвиненим внутрішнім ринком, значним внутрішнім боргом, низьким рівнем науково-технологічної та інноваційної активності. Однак за умов формування ефективної антикризової державної політики, спрямованої на трансформацію національної економіки у напрямі її модернізації, застосування інноваційно-інвестиційних моделей, використання значного внутрішнього потенціалу можна буде створити стабільну економічну систему [2].

Список літератури:

1. “Ризики і загрози економічної безпеки України Відділ економічної безпеки” (О.С. Власюк, Я.Б. Базилук, С.В. Давиденко) № 56, Серія “Економіка”. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ruzuku_zagrozu1-bab4e.pdf
2. Сучасний стан економічного розвитку України. [Електронний ресурс]. Режим доступу :<http://union-qr.com.ua/suchasniy-stan-ekonomichnogo-rozvitku.html>
3. Базилук Я.Б. Конкурентоспроможність національної економіки: сутність та умови забезпечення: монографія / Я.Б. Базилук. – К.: НІСД, 2002. – 132 с.
4. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки). Шляхом Європейської інтеграції / Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Гесць, С.Г. Бабенко, Я.Б. Базилук, Б.В. Буркинський Нац. ін.-т стратег. дослідж., Ін-т, екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004.
5. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / Жаліло Я.А., Бабанін О.С., Белінська Я.В. та ін. / за заг. ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2009. – 142 с.